

התחיינה העצמות האלה – ברכת המזון וחזון העצמות היבשות

יודגש: מקורות מן התנ"ך יציגו ברשימה ולא יובאו בתוך הדף, ראוי להצטייד בתנ"ך שלם.

1. **דברים פרק ח**
2. **ברכות מח ע"ב:** תנו רבנן: מנין לברכת המזון מן התורה? שנאמר: ואכלת ושבעת וברכת - זו ברכת הזן, את ה' א-להיך - זו ברכת הזמון, על הארץ - זו ברכת הארץ, הטובה - זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר: ההר הטוב הזה והלבנון, אשר נתן לך - זו הטוב והמטיב.
3. **ברכות שם:** אמר רב נחמן: משה תקן לישראל ברכת הזן בשעה שירד להם מן, יהושע תקן להם ברכת הארץ כיון שנכנסו לארץ, דוד ושלמה תקנו בונה ירושלים. דוד תקן על ישראל עמך ועל ירושלים עירך, ושלמה תקן על הבית הגדול והקדוש, הטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר. דאמר רב מתנא: אותו היום שניתנו הרוגי ביתר לקבורה תקנו ביבנה הטוב והמטיב, הטוב - שלא הסריחו, והמטיב - שניתנו לקבורה.
4. **דברים פרק יא**
5. **אבות ג,ג:** רבי שמעון אומר שלשה שאכלו על שלחן אחד ולא אמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו מזבחי מתים שנאמר (ישעיה כ"ח) כי כל שלחנות מלאו קיא צואה בלי מקום אבל שלשה שאכלו על שלחן אחד ואמרו עליו דברי תורה כאילו אכלו משלחנו של מקום ברוך הוא שנאמר (יחזקאל מ"א) וידבר אלי זה השלחן אשר לפני ה'
6. **רש"י ויקרא כה:** ואכלתם לחמכם לשבע - אוכל קמעא והוא מתברך במעיו
7. **משלי יג, כה:** צדיק אכל לשבע נפשו ובטן רשעים תחסר
8. **ברכות מט ע"א:** דאמר רבי אילעא אמר רבי יעקב בר אחא משום רבינו: כל שלא אמר ברית ותורה בברכת הארץ ומלכות בית דוד בבונה ירושלים - לא יצא ידי חובתו.
9. **ירושלמי ברכות ז,א:** כתוב בתורה ברכה לפניו ואין כתוב בתורה ברכה לאחריה מה כתיב בה לפניו [שם לב ג] כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו כתיב במזון ברכה לאחריו ואין כתיב לפניו מה כתיב לאחריו ואכלת ושבעת וברכת. ומניין ליתן את האמור בזה ואת האמור בזה בזה. ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן אתיא שם שם לגזירה שוה מה שם שנא' בתורה ברכה לפניו. אף שם שנא' במזון ברכה לפניו. ומה [דף נב עמוד ב] שם שנאמר במזון ברכה לאחריו. אף שם שנאמר בתורה לאחריה
10. **ספורנו בראשית יז יא:** לאות ברית. זכרון תמידי ללכת בדרכיו, בהיותו כחותם האדון בעבדו
11. **רש"י ברכות לו ע"א:** ולא כלום - כלומר אין טעון מברכות פירות ארץ ישראל ולא כלום, אלא בורא נפשות רבות, ככל מידי דליתיה משבעת המינין
12. **תוס' ברכות מז ע"א:** עד היכן ברכת הזמון וכו' - פירש רש"י ממתין עד הזן והזן בכלל שנים אינם מברכין הזן ולא נהירא דברכת הזן דאורייתא ואיך יחיד פטור מינה
13. **יחזקאל לו**
14. **ברכת הטוב והמטיב:** בא"י אמ"ה לעד הא-ל אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, קדוֹשֵׁנו קדוֹשׁ יַעֲקֹב, רֹעֵנו רֹעִה יִשְׂרָאֵל, הַמְלִיךָ הַטּוֹב וְהַמְטִיב לְכָל, שְׂבָכָל יוֹם וַיּוֹם הוּא הַיְטִיב לָנוּ, הוּא מֵיְטִיב לָנוּ, הוּא יֵיְטִיב לָנוּ, הוּא גִמְלָנוּ הוּא גֹמְלָנוּ הוּא יִגְמְלָנוּ לְעַד, חוֹ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים וְרוּחַ וְהַצְלָה וְכָל טוֹב